DÉL–KELET EURÓPA – SOUTH-EAST EUROPE
International Relations Quarterly
Vol. 1. No. 3 (Autumn 2010/3 Ősz)

OBAMA A WALL STREET ELLEN?

BIEDERMANN ZSUZSÁNNA

Írásom célja, hogy értékelje Obama pénzügyi reformját, amelyet júliusban fogadtak el az USA-ban. A törvény a pénzügyi rendszer egészének felülvizsgálatával óriási győzelem Obama számára és egyben hosszú hónapok politikai csatározásainak és lobbitevékenységének a végét is jelenti. A törvény számos ponton szakít az eddigi megengedő gyakorlattal: új szövetségi ügynökség felállítását irányozza elő, amely felülvizsgálná a fogyasztói kölcsönöket, valamint körvonalazza a komplex pénzügyi eszközökre vonatkozó új szabályokat. Új pénzügyi fogyasztóvédelmi iroda is alakul, amely a hitelkártyákkal és jelzálogokkal kapcsolatos visszaéléseket vizsgálja.

A nagy bankoknak nagyobb kötelező tartalékokat ír elő a törvény, de csak öt éves türelmi idő után, hogy ne akadályozzák a hitelezést a gazdasági fellendülés idején. Ezek az intézetek nem kereskedhetnek majd saját számlájukra és csak tőkéjük maximum három százalékát fektethetik spekulatív üzletekbe.

Ez az egész törvény azonban messze áll már attól az ambiciózus, szigorú javaslattervezettől, amellyel Obama közvetlenül a válság kitörése után előállt.

Vajon ha a most elfogadott törvénycsomag már akkor is létezik, megakadályozta volna a 2008-as hitelválságot? Első olvasatra milyen nyilvánvaló hiányosságokat azonosíthatunk a törvény rendelkezéseiben?

Kulcsszavak: felülvizsgálat, pénzügyi rendszer, pénzügyi szabályozás, Volcker-szabály, „túl nagy, hogy bukjon”

*

Válság utáni pénzügyi reform az Egyesült Államokban: nagyra törő célok, ellentmondásokkal terhelt megvalósítás

2007-től az Egyesült Államok az 1929-33-as nagy gazdasági világválság óta nem tapasztalt mélységű gazdasági visszaeséssel küzd. A válság gyökerei mélyre nyúlnak az amerikai gazdaságtörténetben. Amerika gazdasága hosszú évtizedekig virágzott: az ázsiai pénzügyi válság és a hazai pénzügyi gondok nem voltak hosszú távon negatív hatással a gazdasági növekedésre, így a pénzügyi piacok és cégek rugalmasságába és alkalmazkodókészségébe vetett hit egyre csak nőtt. A befektetők túlságosan megbíztak a hitelminősítő intézetek értékítéletében, az eszközárak folyamatos növekedése pedig elrejtette a mérgezett papírok tömegét és megnövelte a tőkeáttételek mértékét a rendszer egészében. A pénzügyi rendszerben meghonosodott elképesztő bónuszok csak fokozták a rövidtávú haszonszerzési stratégiákat a hosszú távú értékteremtés helyett. [1]

Mindeközben a pénzügyi szabályozás nem tudott lépést tartani a pénzpiacok új termékeivel, szolgáltatásaival. Utólag visszatekintve nyilvánvalónak tűnik, hogy a kormányoknak többet kellett volna tenni a pénzügyi rendszer stabilitását fenyegető problémák ellen.

A válság miatt megváltoztak a szabályozási környezettel kapcsolatos követelmények: az új szabályoknak a piaccal párhuzamosan kell fejlődni, gyorsan alkalmazkodva a változásokhoz. Az amerikai elnök, Barack Obama ennek fényében úgy döntött, hogy szigorú pénzügyi reformokat foganatosít, amelyek egyrészt megerősítik a pénzügyi intézmények felügyeletét, másrészt megvédik az átlagfogyasztót a pénzügyi szektorban korábban túlburjánzó visszaélésekkel szemben. A Fehér Ház pénzügyi rendszer szabályozásának reformját célzó terve „olyan hatalmas átalakítás, amelyre a nagy gazdasági világválság óta nem volt példa”[2], jellemezte terveit az elnök, akinek a Wall Street lobbicsoportjaitól a hatalmas bankokig és a

[1] ”Meanwhile, executive compensation - unmoored from long-term performance or even reality - rewarded recklessness rather than responsibility. And this wasn't just the failure of individuals; this was a failure of the entire system.”
Financial Regulatory Reform: A New Foundation, Rebuilding financial supervision and regulation: Introduction
The Department of Treasury, June 17, 2009

[2] The White House Office of the Press Secretary
Remarks by the president on regulatory reform, June 17, 2009
http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-of-the-President-on-Regulatory-Reform/

republikánusokig számos érdekcsoporttal kellett megküzdenie, míg 2010. július 21-én[3] aláírhatta a reformcsomagot.

Azonban vajon a régóta várt Dodd-Frank Wall Street Reform- és fogyasztóvédelmi törvény elegendő egy következő válság megakadályozásához? Vagy a hegyek egeret szültek?

Az 1933-as Glass-Steagall törvény és felülvizsgálatának következményei

Egy hasonlóan „történelmi" jelentőségű törvényt hoztak a nagy gazdasági világválság után is Amerikában, ez volt a Glass-Steagall törvény, amelynek célja a spekuláció korlátok közé szorítása volt többek között úgy, hogy szétválasztották a befektetési és kereskedelmi banki tevékenységeket, és falat húztak a bankok és brókercégek közé. A Glass-Steagall törvény sokáig fékezte az amerikai pénzügyi rendszert. Azonban a törvény azon előírását, amely szerint a bankok nem birtokolhatnak más pénzügyi tevékenységgel foglalkozó céget, 1999. november 12-én a Gramm-Leach-Bliley törvénnyel felülbírálták.[4] Számos szakértő ebben látja a napjaink válságához vezető első lépést. A pénzügyi lobbi sokáig és szívósan dolgozott a Glass-Steagall törvény eredményeinek eltörléséért, a pénzügyi szabályozási környezet lazításáért.

Az 1999-es áttörés után a pénzügyekben jártas szakemberek számtalan új, komplex befektetési lehetőséget dolgoztak ki, amelyek célja a kockázat szétterítése volt, ehelyett azonban csak koncentrálták a kockázatokat. A hiteleket csomagban eladták a bankoknak, akik értékpapírosították őket, majd a befektetők megvették úgy, hogy gyakran nem voltak tisztában a vállalt kockázattal. Ezek a csomagok sokáig könnyű pénzkereseti forrást jelentettek, amíg lehetett őket adni-venni, de az egész rendszer rossz alapokra épült, így összeomlása elkerülhetetlen volt. Mivel ezek az új befektetési formák széles körben elterjedtek és népszerűvé váltak, a kölcsönt nyújtó intézetek fokozatosan engedtek a kezdetben szigorú hitelnyújtási feltételekből, hogy még több ügyfelük legyen. Ahelyett, hogy a rendszerkockázat csökkent volna, a piacok csak felerősítették a gazdaság túlhevülését.

A pénzügyi intézmények működése olyan bonyolulttá és átláthatatlanná vált, hogy csak néhány bennfentes értette, mi is történik valójában.

A felügyelő szervezetek munkáját ellehetetlenítették a joghézagok és szabályozási átfedések, és igazából a zavaros szabályozási háttér miatt felelősségre sem lehetett vonni őket a tehetetlenségükért.

"Túl sok volt a hitel és ahhoz képest túl kevés a tőke a rendszerben. A növekvő gazdaság pedig elbizakodottságot eredményezett."[5]

Nem nehéz felismerni, mi is történt, ha visszanézünk. Sokkal nagyobb kihívást jelent a probléma kezelése és a jövő válságainak elkerülése. Mivel a pénzügyi lobbi az egyik legerősebb az Amerikai Egyesült Államokban, a pénzügyi rendszer reformja ezen érdekcsoportoknak az elvárásait is figyelembe kell vennie, a közemberek és politikusok álláspontjával együtt. Obama eredeti javaslata az egész pénzügyi rendszer átfogó, mély szerkezeti reformját jelentette volna. Alapvető változásokat akart elérni a szabályozási környezet egészét tekintve, egy új fogyasztóvédelmi ügynökség felépítésével és a pénzügyi intézeteket felügyelő új szervezetekkel, valamint fékeket akart beépíteni, amelyek megakadályozták volna a rendszer túlhevülését.

Ha részletesebben megvizsgáljuk a Dodd-Frank törvényt, amelyet végül Obama aláírt, azt láthatjuk, hogy az eredeti célok valamelyest módosultak a hosszas politikai csatározások folyamán. Vajon ez a törvény megfelel Obama eredeti elképzeléseinek és hozzájárul egy átláthatóbb, túlzásoktól és visszaélésektől mentes rendszer felépítéséhez?

A Dodd-Frank Wall Street Reform- és fogyasztóvédelmi törvény

A törvény célja: „az Egyesült Államok pénzügyi stabilitásának elősegítése a pénzügyi rendszer elszámoltathatóságának és átláthatóságának javítása, a „túl nagy, hogy bukjon" jelenség megszüntetése, az amerikai adófizetők védelme a tőkeinjekciók beszüntetése révén, a fogyasztók védelme a pénzügyi szektorban elburjánzott visszaélésektől…"[6]

---

[3] Obama Signs Overhaul of Financial System by Helene Cooper, 21, July 2010
http://www.nytimes.com/2010/07/22/business/22regulate.html

[4] Office of the Controller of the Currency: Economics Working Papers
WP2000-5 (April) The Repeal of Glass-Steagall and the Advent of Broad Banking
James R. Barth, R. Dan Brumbaugh Jr. and James A. Wilcox
http://www.occ.gov/publications/publications-by-type/economics-working-papers/2008-2000/wp2000-5.pdf

[5] The White House Office of the Press Secretary
REMARKS BY THE PRESIDENT ON 21ST CENTURY FINANCIAL REGULATORY REFORM
June 17, 2009, http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-of-the-President-on-Regulatory-Reform/

[6] Dodd–Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act (Enrolled Final Version - HR 4173). THOMAS.

Bár Obama a Dodd-Frank törvényt történelmi jelentőségűnek titulálta, és a törvény egyik legfőbb célja a fogyasztói jogok védelme, de a törvény olyan hosszú és komplikált, hogy sok választópolgár nincs is tisztában a jelentőségével- vagy nem is tud a létezéséről! Egy Ipsos közvéleménykutatás szerint az amerikaiak 38 %-a „még sosem hallott a reformcsomagról", 33 százalékuk pedig „bár hallott róla, igazából fogalma sincs a tartalmáról."[7]

Mielőtt az amerikaiakat hibáztatnánk, vagy az amerikai médiát, gondoljunk bele, hogy egy 2319 oldalas[8] kolosszusról van szó, amely a sokat emlegetett Glass-Steagall törvény hosszának tízszerese!- és kidolgozása másfél évig tartott!

Amikor Obama reformját elemezzük, nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy sok esetben azokkal a lobbicsoportokkal kellett megküzdenie, akik finanszírozták, és finanszírozni fogják a kampányait, tehát azoktól kell majd pénzt gyűjtenie, akiket most próbál „megregulázni", tehát ez a reformcsomag valószínűleg a lehető legjobb megoldás, ami az adott körülmények között politikailag lehetséges volt.

Az új törvénycsomag öt fő javaslata a következő:

– A "túl nagy, hogy bukjon" ördögi körének megtörése

Ez megakadályozná, hogy az egyes intézetek túl bonyolulttá és méretessé váljanak, bukásuk esetén veszélybe sodorva az egész gazdaság működését.

– A "Volcker- szabály"

Ez a szabály eredetileg korlátozta volna a bankok saját számlára történő spekulatív befektetéseit.

– Átláthatósági reformok

Ezek a változások "átvilágítanák a derivatívák és egyéb bonyolult pénzügyi eszközök piacát."[9]

– Fogyasztóvédelem

Ennek keretében Obama egy speciális ügynökséget akar felállítani, hogy az amerikai fogyasztók jogait védje, amikor pénzügyi szerződést írnak alá vagy hitelkártyát használnak jóhiszeműen.

– Szavazás a bónuszokról

A törvény ezen pontja lehetőséget ad a befektetőknek, hogy szavazzanak a vállalat vezetőinek javadalmazásáról. A szavazás eredménye nem kötelezi a vállalat vezető testületét.[10]

A javaslatok látszólag megújítják a teljes szabályozási környezetet az Egyesült Államokban, de kérdéses, hogy alkalmasak-e egy újabb nagy gazdasági világválság kirobbanásának megakadályozására vagy csak a betegség tüneteit kezelik.

Értékelés

A túl nagy bankok és pénzügyi intézetek rendszerkockázatot jelentenek. Ha tönkremennek, akkor az egész pénzügyi rendszer veszélybe kerülhet. Természetesen éppen a definíciójukkal van a legnagyobb probléma, hiszen a méret nem mindig a fontosság fokmérője. Rendelkezhetnek kisebb bankok is olyan szerteágazó kapcsolatokkal, hogy bukásuk ellehetetlenítse a rendszert.

A törvény nem tárgyalja a legfontosabb kérdést: miért lesz túl nagy egy bank? A bankok általában akkor terjeszkednek, ha versenyképesebbek a piac többi szereplőjénél. Ha egy bank nagy, annak pozitívumai is vannak: csökkenthetők a szolgáltatások díjai. Például nagyobb hitel felvétele esetén több bank együttműködésére van szükség, bonyolult tárgyalásokat kell folytatni: a nagyméretű bankok pedig mindezt megoldják "házon belül" ugyanannyi idő alatt alacsonyabb költségen. A bankok méretének csökkentésével ez az előny elvész, így esetleg a felvett hitelek volumene is csökken majd, és a hitelfelvétel drágább lesz

A hírhedt Volcker-szabály, a korábbi amerikai jegybankelnök, Paul Volcker nevét viselő szabály eredetileg megtiltotta volna a bankoknak a saját számlára történő kereskedést, illetve a kockázatosabb alapokba a befektetést, valamint meghatározott volna egy minimális (az eddiginél magasabb) biztonsági tőkét.[11]

---

http://frwebgate.access.gpo.gov/cgi-bin/getdoc.cgi?dbname=111_cong_bills&docid=f:h4173enr.txt.pdf

[7]The Week: Financial Reform Fight, Obama's financial reform: Winners and losers
http://theweek.com/article/index/204527/obamas-financial-reform-winners-and-losers

[8] The Main Street Journal: Financial Reform, R.I.P.
James S. Henry and Laurence J. Kotlikoff
http://www.forbes.com/2010/07/15/dodd-frank-failure-regulation-opinions-contributors-james-henry-laurence-kotlikoff-wall-street.html?boxes=opinionschannellighttop

[9] The Washington Times EDITORIAL: Obama's regulatory disaster, April 28, 2010
http://www.washingtontimes.com/news/2010/apr/28/obamas-regulatory-disaster/

[10] Daily Finance: Obama's Grade on Financial Reform: B by Peter Cohan, April 23, 2010 http://srph.it/c6f4vj

[11] President Obama Calls for New Restrictions on Size and Scope of Financial Institutions to Rein in Excesses and Protect Taxpayers, The White House Office of the Press Secretary, January 21, 2010

A szabály legutóbbi verziója szerint, amelyet a törvény is tartalmaz, a bankok eszközölhetnek kockázatosabb befektetéseket, de ezt csak alaptőkéjük három százalékáig. Számos szakértő, köztük állítólag maga Volcker is, csalódott, mert a javaslatot kilúgozták, célkitűzéseiből sok odaveszett a politikai vitákban.

A 600 billió dolláros derivatívapiac[12] átláthatóvá tétele egy másik fontos célkitűzés, és valóban változást hozhat az értékpapírkereskedekem zavaros világában.

A törvény csak standardizált derivatívaszerződések megkötését teszi lehetővé nyílt piacon, az árak és mennyiségek feltüntetésével. A szerződéseket egy harmadik fél is garantálná, aki jót állna az üzletért (azaz ha a szerződő fél esetleg csődbe menne, akkor is kifizetné a befektetőt). A törvény azt is előírja, hogy az értékpapírokkal kereskedő cégeknek legyen egy minimális, meghatározott alaptőkéje, és a bankok válasszák el a derivatív ügyleteiket a kereskedelmi banki tevékenységüktől. [13]

De miért ragaszkodnak a cégek és az egyének is mindenáron ahhoz, hogy egymás között és ne tőzsdén keresztül üzleteljenek? Mert a származékos ügyletek bizonyos értelemben biztosítást is jelentenek a befektető számára. Az egyszerű, cégek között kötött ügyletek ésszerűbbek a tőzsdei ügyleteknél. ”Ha a kormány arra kényszeríti a vállalatokat, hogy minden egyes tranzakciónál a szabályokhoz kötött eljárás alapján kössön üzletet, akkor nem lesz olyan sok tranzakció és a biztosítás-jelleg is elvész.”[14]

Természetesen a Wall Street úgyis megtalálja a maga kiskapuit a származékos ügyletek terén is, hacsak nem lesz nagyon szigorú a törvény betartásának, és az átláthatóságnak az ellenőrzése.

A pénzügyi reform létrehozza a Pénzügyi Fogyasztóvédelmi Ügynökséget. Évekig a jegybank volt felelős a fogyasztóvédelemért és a nemzeti pénzügyi intézmények biztonságáért is, gyakran ez utóbbira helyezve a hangsúlyt. Az új ügynökségnek joga lesz a hiteltanácsadás, jelzálogpiac, hitelkártyapiac és egyéb banki termékek szabályainak módosításához. Ezen felül feladata lesz az ügyfelek pénzügyi ügyekben való okítása, egyfajta pénzügyi jártasság kialakítása. Természetesen nem nulláról kell majd kezdenie, hiszen a jegybank, a Gazdaságossági Felügyeleti Hivatal és a Szövetségi Kereskedelmi Kamara átadja számos eddigi fogyasztóvédelmi feladatát és az ezzel korábban megbízott szakemberét az új ügynökségnek.[15]

Bár a fogyasztóvédelem segíthet az átlagembereknek a kockázatok világosabb felmérésében, a törvény ellenzői úgy gondolják, hogy ez az új szervezet nem más, mint a korábbi fogyasztóvédelemmel foglalkozó alosztályok átszervezése egy nagyobb ernyő alá. Az új ügynökség hatalmas mérete pedig akár akadályozhatja is a növekedést:” Hiába hangzik jó ötletnek a fogyasztóvédelmi ügynökség létrehozása, az, ahogy ebben a törvényben ezt megfogalmazták, csak akadályozza a gazdaság növekedését és az új munkahelyek teremtését, mivel számtalan új szabályozási terhet ró a vállalkozásokra.”[16]-mondta Richard Shelby szenátor.

A szavazás a bónuszokról talán segít a hatalmas, ésszerűtlen jutalmak osztogatásának problémáján. De mit is jelent pontosan? Hat hónappal a törvény jogerőre emelkedése után a részvénytársaságok kötelesek lesznek a meghatalmazotti nyilatkozatukban –legalább háromévente egyszer– szavazást kérni részvényeseiktől a vezetőtestület javadalmazását illetően. A szavazás eredménye nem lesz kötelező a vezetőségre nézve, de meg kell határozni azt is, hogy milyen gyakori legyen a bónuszokról szóló szavazás (éves, kétéves, hároméves).[17]

A bónuszokról szavazás azt is kötelezővé teszi, hogy valahányszor a részvényeseknek szavazniuk kell felvásárlás, összeolvadás, eladás, stb. ügyében, a meghatalmazást kérő nyilvánosságra hozza azt is, hogy a tranzakció révén a vállalat mely vezetői mekkora bónuszban részesülnek.[18] A részvényesek ekkor külön szavazhatnak a bónuszok jóváhagyásáról, de ez a szavazati eredmény sem lesz kötelező hatályú a vezetőségre.

---

whitehouse.gov/the-press-office/president-obama-calls-new-restrictions-size-and-scope-financial-institutions-rein-e

[12] Newsweek: 600,000,000,000,000?
http://www.newsweek.com/2008/10/17/600-000-000-000-000.html

[13] For Securities Industry, Finance Law Could Bring New Light to Derivatives By Edward Wyatt
July 15, 2010,The New York Times

[14] Obama’s regulatory disaster, The Washington Times: Editorial
http://www.washingtontimes.com/news/2010/apr/28/obamas-regulatory-disaster/

[15] Financial reform creates new consumer protection agency- Will it be a watchdog or lapdog?
By Eileen Ambrose, July 19, 2010, The Baltimore Sun

[16] The new consumer agency: What's in it for you by Bob Sullivan
July 21, 2010, The Red Tape Chronicles,
http://redtape.msnbc.com/2010/07/the-new-consumer-agency-whats-in-it-for-you.html

[17] Financial Reform Watch: Dodd Frank Act Means Major Changes for Public Companies by Blank Rome
July 29, 2010, http://www.financialreformwatch.com/tags/say-on-pay/

[18] referred to as a “golden parachute payment”

Amerikában a javaslatnak számos ellenzője van. Egyes kutatóközpontok arra hívják fel a figyelmet, hogy ezek a szavazások elmossák a korábban világos választóvonalat a vezetőség és a befektetők között. Mivel a részvényesek a fizetendő juttatások egészéről szavaznak majd, nem lesz világos, hogy csak egy bizonyos vezető jutalmazása ellen van kifogásuk, vagy a menedzsment bónuszjavaslata ellen általánosságban.[19]

Azonban mivel az egész folyamat hatékonyabb kommunikációt feltételez a vezetőség és a befektetők(részvényesek) között, átláthatóbb vállalati döntésekhez vezethet.

A reformmal kapcsolatos talán legfontosabb kritikai megjegyzés, hogy semmit nem ír elő arra vonatkozóan, hogy a rendszerszinten fontos, túl nagy intézményeket hogyan kellene kisebb darabokra bontani. A bónuszok rendszerén sem változtat radikálisan, pedig azok nagy szerepet játszottak abban, hogy a Wall Street a hazardírozó jellegű, rövid távú profitot hajhászó befektetések irányába mozdult el. A törvény az értékpapírosítás és a túl magas tőkeáttételek rendszerének sem vet véget, pedig mindkét jelenség nagyban hozzájárult a világgazdaság túlhevüléséhez. Nem kötelezi a Wall Street pénzügyi intézményeit arra, hogy független harmadik fél átvizsgálja könyvelésüket, valamint óriási hiányossága, hogy nem reformálja meg az amerikai kormány által átvett két legnagyobb jelzálog-hitelezőt (Fannie Mae, Freddie Mac), annak ellenére, hogy már 400 milliárd dollárt pumpáltak eddig beléjük. Ennek ellenére azt mondhatjuk, hogy Obama próbálja az üzletág számos korábban szabályozatlan részét a törvény hatálya alá vonni. Nagyon nehéz lesz azonban a politikát távol tartani a döntésektől, általában ezért nem működnek olyan hatékonyan az állami vállalatok sem. Az is biztos, hogy a pénzügyi rendszer biztonságosabbá válik ezzel a törvénnyel, de egyben kevésbé hatékony is lesz. Ennek pedig az amerikai adófizetők fogják megfizetni az árát.

Nyertesek és vesztesek

Nyertesek

Wall Street (a banki elitek és a „túl nagy, hogy bukjon" pénzintézetek)

Bár a pénzügyi reform „átszabja a Wall Street egy-két tényezőjét…de…a törvény által hozott változások nem fenyegetik a pénzipar alapvető működési modelljét" írta a New York Times[20] A Wall Street végre fellélegezhet című cikkében. Bár a nagybankok a válság középpontjában voltak, úgy tűnik, mégiscsak megúszák a felelősségre vonást. Számíthatnak a profitjuk visszaesésére, de a Dodd-Frank törvény csak a status quo-t erősíti meg és valószínűsíti, hogy „ők maradnak a jövő bankiparának óriásai".[21]

Mindaz, ami a törvényben megmaradt a nagybankokat illetően, egy szabályozó tanács felállítására vonatkozó kötelezettség, amely a működésüket vizsgálná felül. Másrészt előírja, hogy a bankoknak pénzt kell félretenniük arra az eshetőségre számítva, hogy esetleg csődbe mennek (nehogy ismét az adófizetők fizessék a számlát).

Derivatívákkal kereskedők

Az eredeti javaslatok arra kötelezték volna a bankokat, hogy kiszervezzék a összes swap-ügyletet, azonban a törvénybe már egy felhígított változat került be: a kamatrátákhoz, árfolyamokhoz, arany- és ezüstkereskedelemhez kapcsolódó swap ügyletek maradhatnak a bankokon belül. Csak a legkockázatosabb csereügyleteket lesznek kötelesek kiszervezni: a mezőgazdasághoz, fém- és energiaiparhoz kötődőeket. Tehát a szabályozás a származékos üzletág körülbelül nyolcvan százalékát a bankokon belül hagyja (a Nemzetközi Fizetések Bankjának statisztikái alapján).[22] „Az üzletág átláthatósága nőtt, de alapvető változásokat nem hozott a törvény."[23]

Autókereskedők

---

[19] Human Resources Executive Online: Companies Gear Up for Say-on-Pay Rule by Marlene Prost
http://www.hreonline.com/HRE/story.jsp?storyId=475050195

[20] Wall Street May Finally Breathe Easier By Rob Cox, Richard Beales and Christopher Hughes
Published: July 19, 2010 in The New York Times
http://www.nytimes.com/2010/07/19/business/19views.html?_r=1&src=busln

[21] Financial Reform Makes Biggest Banks Stronger by Michael Hirsh
Published: June 25, 2010 in Newsweek
http://www.newsweek.com/2010/06/25/financial-reform-makes-biggest-banks-stronger.html

[22] http://www.bis.org/statistics/otcder/dt1920a.pdf

[23] Obama's financial reform: Winners and losers
Published: July 19, 2010 in The Week
http://theweek.com/article/index/204527/obamas-financial-reform-winners-and-losers

Bár számtalan autókereskedő ad kölcsönt az autóvásárláshoz, kiharcolták maguknak, hogy ne tartozzanak a Pénzügyi Fogyasztóvédelmi Ügynökség hatálya alá. Az autókölcsönök a maguk 850 milliárd dolláros[24] részesedésével a teljes lakossági hitelállományból majdnem akkora részt képviselnek, mint a hitelkártyák. A kapcsolódó pénzügyi termékeket pedig gyakran ugyanúgy rejtett költségekkel és díjakkal árulják, mint a jelzálogokat. Az, hogy nem tartoznak az ügynökség hatálya alá, lehetővé teszi a különféle jól bevált kétes praktikák alkalmazását (például egy autó eladási árát a vásárló számára felesleges termékek és szolgáltatások hozzáadásával megnövelik).

Az autóipari lobbi nagyon sokat költött arra, hogy megváltsa a szabadságát. Hat hónap alatt (2009 októberétől 2010 márciusáig), a Nemzeti Autókereskedő Szövetség (a legnagyobb autókereskedő lobbicsoport) majdnem másfél milliárd dollárt[25] költött a washingtoni törvényalkotók és bürokraták befolyásolására.

Kisboltok

A bank- és hitelkártyák használatakor levont bankközi díjak ezentúl a kiskereskedők, illetve a benzinkutasok pénztárcáját gyarapítják. Ezeket a díjakat korábban a boltot üzemeltetőknek kellett fizetni. A bankközi díjak mértéke Amerikában „az egyik legmagasabb a fejlett országok közül” és a kis üzletek „második legnagyobb kiadási tétele” a munkabérek után.[26]

Fogyasztók és fogyasztóvédők

A Pénzügyi Fogyasztóvédelmi Ügynökség felállításával a fogyasztók érdekei kisebb eséllyel sérülhetnek szerződések aláírásakor vagy pénzügyi termékek vásárlásakor, mint a törvény bevezetése előtt. Az ügynökség biztosítani fogja, hogy minden egyes jelzálogszerződést és hitelkártya szerződést világos és érthető nyelven fogalmazzanak meg és ne legyenek rejtett költségek vagy növekvő kamatlábak.

Vesztesek

A hitelkártya-kibocsátók

Mivel a bankközi díjak megszűnnek, a nagy hitelkártya-kibocsátók milliárdos veszteségekkel számolhatnak. A bankközi díjak a vásárlások 1 és 3 százaléka közötti összeget, azaz 2009-ben 62 milliárd dollárt[27] tettek ki. Ez mind a Visa vagy Mastercard vállalatokhoz, illetve a kibocsátó bankokhoz folyt (pl. Bank of America). A törvény annak ellenére tartalmazza ezt a szabályt, hogy a hitelkártyákat kibocsátók szintén intenzíven lobbiztak.

Hitelminősítő intézetek

A törvény lehetőséget ad arra, hogy a fogyasztók bepereljék azt a hitelminősítő intézetet, amely „szándékosan vagy gondatlanságból ad ki téves hitelminősítést”.[28] Amikor a törvényt megszavazták, a Standard & Poor's azonnal leminősítette riválisát, a Moody's-t.[29]

---

[24] Demos Calls Consumer Protection Loophole for Car Dealers ”Bad Policy, Pure Politics”
Published: November 25, 2009
http://www.demos.org/press.cfm?currentarticleID=2C4C5F25-3FF4-6C82-541D966839786FC9

[25] Wall Street Reform's Biggest Winners and Losers by Andy Kroll
Published: June 24, 2010
http://motherjones.com/politics/2010/06/financial-reform-wall-street-bill-conference-frank-dodd

[26]Consumers, Small Businesses Win as Senate Passes Swipe Fee Reform, Says NACS
PR Newswire, Source: National Association of Convenience Stores
http://www.prnewswire.com/news-releases/consumers-small-businesses-win-as-senate-passes-swipe-fee-reform-says-nacs-98532664.html

[27] Wall Street Reform's Biggest Winners and Losers by Andy Kroll
Published: June 24, 2010
http://motherjones.com/politics/2010/06/financial-reform-wall-street-bill-conference-frank-dodd

[28] How Congress rewrote the rulebook in financial overhaul
Published 16 July 2010, USA Today
http://www.usatoday.com/money/industries/banking/2010-07-16-Financialregs16_VA_N.htm

[29]July 15, 2010
S&P cuts Moody's short-term rating on bank reform

„Véleményünk szerint ez a szabályozás valószínűleg növeli működési költségeinket és ezért csökkenti a profitabilitást.”– mondta Emile Courtney, S&P hitelelemző egy nyilatkozatban.”[30]

Brókerek

A brókercégek, mint a Goldman Sachs vagy a Morgan Stanley, egyszerre adnak pénzügyi tanácsot ügyfeleiknek, és ugyanakkor el is adnak nekik pénzügyi termékeket, valamint saját számlára is kereskednek. Ezek a tevékenységek olyan érdekütközést feltételeznek, amely a gyakorlatban megkérdőjelezi ezen cégek becsületességét. Jelenleg például a Goldman Sachs ellen folyik vizsgálat, mert állítólag befektetőinek megvételre ajánlott egy olyan terméket, amely látványosan rossz befektetés volt és amely ellen egyébként maga a Goldman Sachs is fogadott.[31] A törvény hatályba lépésétől kezdve a brókercégek kötelesek elsőként figyelembe venni ügyfeleik érdekét.

A republikánusok átveszik az uralmat?

Amióta november elején a republikánusok átvették az uralmat a Kongresszusban, nyilatkozataiktól hangos a média: a Dodd-Frank törvényt felül akarják vizsgálni. A republikánusok véleménye szerint a törvény visszafogja a gazdasági növekedést és csökkenti a globális versenyképességet. Már javasolták is a Volcker-szabály felpuhított, törvénybe került változatának az eltörlését (azaz a bankok kockázatos befektetéseit nem korlátoznák).[32]

Obama a pénzügyi reformot “pályafutása egyik legjelentősebb győzelmeként” [33] aposztrofálta és támadta a republikánusok hozzáállását, ugyanakkor hangsúlyozta az új törvény eredményeit.

“A törvény fontossága ellenére—és annak ellenére, hogy milyen gazdasági torzulásokat okozott a korábbi szabályok mellett működő pénzügyi rendszerünk—a republikánusok vezetői felül akarják vizsgálni a reformokat és a fogyasztóvédelmi intézkedéseket” –mondta Obama. A törvényt azért hozták létre, hogy “ne legyen több titkos üzlet és felelőtlen hazardírozás, amely majdnem romba döntötte pénzügyi rendszerünket… Olyan új szabályokat alkottunk, amelyek biztosítják, hogy ha egy nagyvállalat csődbe megy, akkor soha többet ne fordulhasson elő, hogy az adófizetők fizessék meg az árát.” [34]

Bár a republikánusok a pénzügyi reform teljes eltörlését nem tudják elérni, a szabályozási felügyelet szigorításához sok pénzre lenne szükség, a pénzhez jutást pedig könnyen megnehezíthetik, ellehetetlenítve a Dodd-Frank törvény gyakorlati alkalmazását.

Obama eredeti elképzeléseit az amerikai fogyasztók védelméről és a pénzügyi válsághoz vezető problémák kezeléséről tehát úgy tűnik nem fogadja egyöntetű siker sem a politikai elit, sem a lakosság körében. De hogyan kerülhetünk el egy újabb, még végzetesebb pénzügyi válságot, ha a biztonságosabb működésért cserébe nem vagyunk hajlandóak lemondani a nagyobb haszonról? És mit várhatunk a szabályozóktól, ha a közvélemény és az ellenzék ellenállásán már egy felpuhított törvénycsomag is elbukik?

*

www.southeast-europe.org
E-mail: dke@.southeast-europe.org

© DKE 2010.

---

http://www.marketwatch.com/story/sp-cuts-moodys-short-term-rating-on-bank-reform-2010-07-15

[30] Ibid.

[31] Wall Street Reform's Biggest Winners and Losers by Andy Kroll
Published: June 24, 2010
http://motherjones.com/politics/2010/06/financial-reform-wall-street-bill-conference-frank-dodd

[32] Republicans to put Barney Frank, bailouts under microscope by Dave Wedge
The Boston Herald, Published: 5 November, 2010
http://www.bostonherald.com/news/us_politics/view.bg?articleid=1294144

[33] Wall Street Reform: “One of the most important victories we achieved”
Posted by by Josh Cohen on Monday, October 25, 2010
http://www.democrats.org/news/blog/wall_street_reform_one_of_the_most_important_victories_we_achieved

[34] Obama defends his new Wall Street regulations
Usa Today, October 23, 2010
http://content.usatoday.com/communities/theoval/post/2010/10/obama-defends-his-new-wall-street-regulations